

[PUBLICISZTIKA](#) **FALRA-HÁNYT BORSÓ, VAGY MAGYAR KAPITALIZMUS?**

[2015/11/29](#) [NIFADMIN](#) [1 HOZZÁSZÓLÁS](#)

Friss közgazdászokkal utaztam egy kupéban tegnap. S ők vitát nyitottak arról, hogy valójában mi is az a "kapitalizmus". Meglepetésemre hárman, háromféle meghatározást próbáltak egymásra erőltetni. Ám a vita közepén már kénytelen voltam magam is belebonyolódni az ügybe, s az alábbiakat vázoltam nekik.

(Természetesen a korom miatt végighallgattak ugyan, de láthatóan nem értettek semmit. A konklúzióm a következő: vagy teljesen ki kell cserélni az egyetemi tanárokat, vagy a diákságot kellene rászorítani arra, hogy tanuljanak már végre!)

"A liberális állítja: a gazdaságban mindent magánosítunk! A gazdaságot a munka határozza meg, állította a balos. A tőke optimális működése a klasszikus kapitalizmus?"

Szerintem a kapitalizmus társadalmi forma, amit a tőke és a gazdaság működési formája határoz meg, Az állam ennek a működési formának a kerete, feltételeinek biztosítója, az egyensúly és az optimális működés felügyelője, egyszerűsítve: koordinátor. Ebből az következne, hogy állami tulajdon és kapitalizmus egymás ellentétei, de azt tudni kell, hogy az európai jóléti államokban az állami tulajdon jelentős szerepet játszik. Ez érthető is, hiszen nemcsak magántulajdont képes egy jó menedzser csapat irányítani, hanem az államit is.

Álláspontom szerint tehát a kapitalizmus az, ami jóléti államot teremtett pár nyugat-európai országban. Bár beígérték nekünk is "szociális piacgazdaság" fedőnév alatt, de ebből sem valósult meg. A jelen rendszer ugyanis nem szociális és nem is piacgazdaság, hanem csupán egy piacgazdasági torzó.

A kapitalizmus ma: a tőke mennyiségének és minőségének növelésére való egyéni törekvés, így profitmaximalizálásra épülő, gátlástalan és hazug, gazdasági-politikai rendszer.

Jellemzője, hogy a tőke játssza a legnagyobb szerepet a termelésben, s a munkaerő-szükségletet minimalizálni igyekszik azért, hogy minél kevésbé kelljen osztozni a

megtermelt jövedelmen. Tiszta formájában szabadpiaci gazdasági rendszer lenne, de ezt a nagytőke már régen megghiúsította pl. azzal, hogy a politikai pártokat ráfűzte a pénzpórázra, s ezzel a közhatalmat megszerezte a néptől.

Elméletileg az állam egyre kevésbé avatkozik bele a javak elosztásába, s engedi a profit ésszerű felhasználását. Ellentéte a szocializmus, amikor a javakat az állam osztja szét, s erősen beavatkozik a gazdaság működésébe. Ám szocializmus még soha nem volt, helyette államkapitalista rendszerben éltünk. 1956 nem véletlenül tűzte zászlájára a harmadik utat, ami nem kapitalizmus, nem szocializmus, hanem egy sajátos magyar harmadik út. S ez a "rendszerváltás legnagyobb bűne, hogy állandóan 56-ra hivatkozik, de nem valósította meg céljait!

Ma a kapitalizmus az egyetlen rendszer ahol mindenkinek annyi "jár" amennyit gátlástalanul "szerez", s nem annyi, amennyiért meg is dolgozik, s ez is a kettősbeszéd vívmánya.

A tőke ugyanis kiokosodott az elmúlt évszázadban, s így a munkaerő jobb esetben is csak annyiban részesül a termelt jövedelemből, hogy munkaerejét újratermelhesse. Miközben a tőketulajdonos megkapja egyrészt a tőkeeszköz "munkájának" egyenértékét, az ún. megtérülést, de pluszban még megkapja a profitot is, amiből ritkán juttat a tényleges értékteremtőknek. Ám ha valami miatt mégis juttat, akkor is csak morzsákat.

Szerintem a kapitalizmus a rabszolgatartó társadalom tovább-fejlesztett változata. A római monetáris diktatúra óta csak annyi változott, hogy az éhbégnél mindig egy kicsivel többet löknek a szerencsétlen melósnak, ennél kicsivel többet a tőke- hatalom középszintű kiszolgálóinak és a gátlástalanságban élen járó ún. menedzser rétegnek, valamint a profitnövelő feltalálóknak, politikusoknak, médiaszemélyiségeknek, stb. jelentősen többet. Ezzel anyagi szinten osztanak meg minden társadalmat, s a vallási és származási megosztást így háttérbe szoríthatják, miközben a bankárkaszt uralma egyre erősebb.

Mivel a globális-kapitalista korszakban már egyre jobban koncentrálódik a tőke, s egyre kevesebb ún.fizikai munkaerőre van szükség, így egyre jobban veszik vissza a béreket, s ha így megy tovább, akkor még nagyon könnyen visszatérhet akár a klasszikus rabszolgatartás is, egy "fejlettebb" formátumban. Ezt az infláció, a láthatatlan adók emelése és egyéb kreatív módszerrel teszik, s így a tömegek nincsenek ezzel tisztában.

Valójában a kapitalizmus lényege nem a tőkekoncentráció egekbe emelése lenne, hanem a szabad verseny: egyének és egyének, szervezetek és szervezetek, államok és államok között. Ebben a helyzetben valóban a leghatékonyabbak kerülnének az élre, s így az ésszerű verseny kiterjedne a tudományra, gazdaságra, szolgáltatásra, általában az élet minden területére. Az állam feladata a verseny ellenőrzése és kordában tartása lenne, ahol az adórendszerrel egyértelműen azt szabályoznák, hogy ne alakulhasson ki káros monopólium.

Mivel vannak körülmények, amelyeket nem lehet versennyel intézni, így az is állami feladat lenne, hogy ezeket megítélje, a versenymódosítás szabályait meghatározza és az arányosságot biztosítsa. Az államnak az optimális közjót kellene képviselje, s így tevékenységeinek összességét nevezhetnénk politikának. Ám az államnak feladata nemcsak a saját polgáraival, hanem más államokkal való egyeztetéseket (*külpolitikát*) is szervezni.

Egyes érdekes vélemények szerint állam, mint olyan, nincs is. Pártkatonák vannak a saját vágyaikkal, igényeikkel, kik ebben a hierarchiában az absztrakt állam képében járnak el. Ha ők állami vállalatot akarnak, akkor nem összehangolni akarják a társadalmi igényeket, akkor nem a nemzeti közjót szeretnék megvalósítani, csak akarnak mindent meghatározni! Mindent!

Tehát nincs koordinátor, csupán az alacsony fokú ellenőrzés lehetőségét kihasználó menedzser. A gazdaság, a társadalom folyamatos és jó működése olyan, mint amikor egy libikóka kiegyensúlyozott, s a működése folyamatos, problémamentes.

Érdekes módon számtalan olyan vállalat működik a világban, amely állami tulajdonban van – *te hát államkapitalista módon működik*

– de nagyon is jól teljesít, mert a menedzser réteg úgy van kiválasztva és megfizetve, hogy érdeke a vállalt profi működtetése. Az állami cégek csak akkor nem versenyképesek a piacon, ha a vezetőiket a politikai elit nem a rátermettség és az alkalmasság alapján választja ki, hanem párthűség szerint. Az ilyen vállalatok valóban sérülékenyebbek is a különböző piaci válsághelyzetekkel szemben. Szerencsés, ha az állami cégek is tartalékokat halmoznak fel krízis esetére, s innováció, hatékonyság és egyéb téren se maradnak a versenytársaktól le, mert nem szabad arra számítaniuk, hogy az állam kiségi őrök, ha bajba kerül gazdálkodásuk. Ez ugyanis még nagyobb bajt szülne a cégnél, hisz még felelőtlenebb lenne a vezetés a jövőben. Az államnak így folyamatos ellenőrzést kell cégeinél végezni, s akkor nem szükséges nagy veszteséggel privatizálni a leromlott céget. Hazánkban sajnos az volt a gyakorlat az ún. rendszerváltás előtt, alatt és után is, hogy az állami cégeket szándékosan lerontották a kommunista korszak menedzserei, majd vagy költségvetési feltőkésítéssel eladták egy nyugati cégeknek, vagy holdudvarukkal vásároltatták fel fillérekért.

Az államkapitalizmus előnye csak annyi, hogy ha szárnyal a gazdaság, akkor a profitnak nem csak egy részét kapja meg az állam, hanem az egészet. E miatt pedig lehet osztogatni, lehet melldöngető beszédeket mondani, s a hatalmat: bebetonozni.

Ám a hozzánk hasonló kis, nyitott és tőkeszegény országban, csak arra lehetett volna alapozni, hogy a hazánkban termelt egészséges élelmiszer és az édesvíz rövidesen hiánycikk lesz, s azok akik rájöttek, hogy mennyi műanyagot etet velünk a piac, azonnal kifizetnék a jó minőségű, magas beltartalmi értékkel bíró élelmiszereink valós árát is. Ehhez azonban nem eladni kellett volna a magyar termőföldet, hanem kivonni az EU hatásköréből, s a régi magyar birtokjogot elővéve odaadni a kis és középgazdaságot működtető gazdatársadalomnak, amely a magyarság megtartó ereje már évszázadok óta. Mivel komparatív előnyeit csak kevésbé kihasználó gazdaságokban az állam nem kihagyható a gazdaság működtetéséből, így az élelmiszerfeldolgozó-ipart Ángyán József tervei szerint kellett volna visszaépíteni, s magyar gazdáknak adni a lehetőséget, amit a Hangya Szövetkezet a nagy háborúk közötti biztosított.

Ennyit mondtam el a három ifjú közgazdásznak a vonaton, Szegedtől Budapestig. Ám hogy mennyit ért az amit nekik is elmondtam – s most leírtam – , azt magam sem tudom.

Szeged, 2015-11-27

Dr. Bene Gábor

Nemzeti InternetFigyelő (NIF)